

UB wordt E-Learning Center

De universiteitsbibliotheek van de Erasmus Universiteit Rotterdam heeft de ambitie om, naast een digitaal dienstencentrum voor onderzoekers, ook een Learning Center te worden: een all-round dienstencentrum voor het universitaire onderwijs. Dat zijn twee uitdagingen waar de UB voor staat. Jan Jüngen beschrijft hier de ontwikkelingen rond het Learning Center – niet alleen een uitdaging, maar mogelijk ook een uitweg voor de UB.

BIJ ZWAAR WEER FOCUS je niet zozeer op wat je allemaal kunt of zou willen. Want misschien is dat niet zo relevant, onder omstandigheden. Je focust op overleven, een *way out*. En dan kom je al gauw bij de vraag: hoe liggen de binnen-universitaire marktverhoudingen eigenlijk? En kunnen wij, als universiteitsbibliotheek, binnen die marktverhoudingen producten maken die concurrerend zijn met die van andere aanbieders?

De antwoorden op die vragen hangen af van hoe goed we de universitaire markt begrijpen en onze contacten managen met onderzoekers, studenten en docenten. Die moeten ons vertellen waar we aan toe zijn.

Onderzoekers

De positie van de UB ten opzichte van onderzoekers is niet riant. Onderzoekers creëren zelf hun netwerken – rond een thema, een onderzoeksgroep, een faculteitsdeel. Zij zoeken hun informatie op wereldschaal. In die zin hebben zij de lokale UB niet nodig. Wel hun communities, wel toe-

gang tot hun bronnen, elkaars halffabrikaten, hun repositories. Het gaat onderzoekers om digitale communicatie rond een thema, gekoppeld aan elkaar regelmatig zien. Met als doel het digitaal publiceren, zo snel en effectief mogelijk.

De UB kan, namens de universiteit, dit nieuwe productieproces ondersteunen. De Erasmus Universiteit heeft hier toe het EEPI-project in het leven geroepen, het *Erasmus Electronic Publishing Initiative*. In het kader van dit initiatief wordt aan onderzoekers een reeks diensten aangeboden: repositories bouwen, toegang bieden tot repositories van derde partijen, communities hosten, digitale pre-publicatietrajecten aanbieden.

Er is echter geen garantie dat de onderzoeker van deze universiteitsinfrastructuur gebruik zal maken. Zijn of haar klandizie moet nadrukkelijk worden gewonnen. Want waarom zou een facultaire onderzoeksgroep rondom een bepaald thema of vakgebied zich via UB-kanalen tot de vakbroeders wenden? Waarom zou men niet zelf, *en petit comité*, hosting regelen, opslagcapaciteit huren, licenties

Koersvast laveren

Een kompas is een onmisbaar attribuut op open zee, zowel bij windkracht 10 als in rustig vaarwater. Maar te weten waar je heen wilt is ook geen overbodige luxe. In dit themanummer van Informatie Professional over 'Koersvast laveren in zwaar weer' bundelen we een aantal voorbeelden van instellingen die hun nieuwe koers al gevonden menen te hebben, maar ook van instanties die daar nog naar zoeken.

Zo beschrijft Jan Jüngen de ambitie van de universiteitsbibliotheek van de Erasmus Universiteit Rotterdam om, naast een digitaal dienstencentrum voor onderzoekers, ook een Learning Center te worden.

En wat doet de Openbare Bibliotheek in zwaar weer? Kees Hamann vraagt zich af of we in die sector boeken blijven

sjouwen of – in de vorm van de basisbibliotheek – meegaan met de tijd.

Uit het bedrijfsleven twee voorbeelden van hoe het ook kan: voor het faciliteren van haar belastingsadviseurs ontwikkelde het Bureau Informatievoorziening van Ernst & Young Belastingadviseurs in Rotterdam de digitale 'kenniskubus', om greep te krijgen op de zeeën van vakliteratuur. En Heineken transformeerde het Documentatiecentrum tot Knowledge Management Facilitation op basis van een kennismanagementsysteem voor alle brouwerijen in binnen- en buitenland.

Met andere woorden: voor vindingrijke informatieprofessionals lijkt vooralsnog geen zee te hoog.

FOTO: EGON VIEBRE (MET DANK AAN PICCOLA, PRINSEGRACHT HOEK WESTERSTRAAT, AMSTERDAM)

afsluiten? Hier liggen bovendien rijke visgronden voor het bedrijfsleven. Welke wetenschappelijke uitgever is nu niet bereid een commercieel interessante onderzoeksgroep of community met allerlei diensten tegemoet te komen, mits men die community en de bijbehorende publicatietrajecten binnen het bedrijf kan brengen?

Dit alles betekent niet dat de universiteitsbibliotheek als dienstverlener richting academische onderzoekers op termijn volledig kansloos is. Het betekent wel dat we niet te hoge verwachtingen moeten hebben. We hebben niet de hele markt. We kunnen wel – via nauwgezette analyse en intensieve contacten – bij gaten in die markt komen: daar waar de commerciële belangstelling gering is en het publieke belang groot. En waar de individuele onderzoekers dit weten. Soms lukt het wonderwel zulke niches te vinden, of te creëren.

Studenten

Ten aanzien van studenten en docenten – de universitaire onderwijssector – is de positie van de universiteitsbibliotheek duidelijk gunstiger. Studenten bevinden zich ten opzichte van de universiteit, zeker aanvankelijk, in een meer afhankelijke positie. Ze willen een bepaald diploma halen. Maar waar ze dat diploma halen staat hen vrij. Ze kunnen kiezen voor de universiteit of opleiding die hen, naar eigen verwachting, op de meest effectieve wijze bij een resultaat zal brengen.

Een universiteit die een goed functionerende en goed bekendstaande onderwijsmix aanbiedt van e-learning en contacturen, zal scoren bij de aanmeldingen. De concurrentieslag speelt zich op onderwijsterrein vooralsnog niet zozeer af tussen het publieke domein en het bedrijfsleven, maar tussen universiteiten en opleidingen onderling. Dat wil niet zeggen dat het bedrijfsleven zich met het uni-

FOTO'S: MARITA BEUKERS

Voorbeeld (zie ook p. 22 en 23) van de interactieve introductie van de Universiteitsbibliotheek Erasmus Universiteit Rotterdam

versitaire onderwijs niet bemoeit. Natuurlijk propageren uitgevers hun eigen fonds, en proberen zij daar een digitaal dienstenpakket bij te leveren. Maar de student gaat niet over de inhoud van het lesmateriaal. Hij of zij is geen rechtstreekse klant van een uitgever. Bovendien: de gemiddelde student – en zeker de gemiddelde jongerejaars student – kan nog geen wetenschappelijke producten maken waarmee een bedrijf geld kan verdienen.

Het bedrijfsleven kan dat wel met de eigen, commerciële opleidingen die een universitaire kwalificatie opleveren. Maar tot nu toe zijn die in de praktijk slechts bereikbaar voor de happy few. De doorsneestudent zit dus in zekere zin opgesloten binnen het reguliere universitaire onderwijs. Voor korte tijd, naar ieder hoopt. Efficiency bevorderende aanbiedingen – bijvoorbeeld vanuit de universiteitsbibliotheek – zijn dan in principe welkom. Vaak meer dan welkom. Effectief studeren spaart geld, en maakt tijd vrij om er wat bij te verdienen en leuke dingen te doen.

Docenten

Die relatieve opgeslotenheid geldt ook voor de meerderheid van de docenten. Kunnen zij producten maken die de commerciële markt zou willen hebben? Inhoudelijk gezien zeker, maar qua volumeperspectieven? Zolang docenten

het maken en distribueren van digitaal lesmateriaal, waarvan de totstandkoming voor de universiteit en de docent zelf van belang is, maar dat commercieel gesproken onvoldoende mogelijkheden heeft.

Daar komt bij dat ook de docent – net als de student – krap in de tijd zit: ook docenten zijn gebaat bij efficiency bevorderende ondersteuning. Een complicerende factor is dat sommige docenten – in tegenstelling tot de meeste studenten – niet altijd precies weten wat een dergelijk aanbod voor hen zou kunnen betekenen.

Maar samengevat geldt toch: de relatieve *no way out*-positie van studenten en docenten is een belangrijke *way out* voor de universiteitsbibliotheek. Zolang het duurt, natuurlijk. De EURlib-projecten van de UB-EUR hebben tot doel van deze marktluwte gebruik te maken. Zij moeten de universiteitsbibliotheek op korte termijn een centrale plaats geven binnen de hoogwaardige e-learning infrastructuur die de Erasmus Universiteit aan het bouwen is.

SamenWerken aan ICT

De plannen om een dergelijke onderwijsomgeving op te zetten kregen in 2001 vaste vorm, met het presenteren van de notitie 'SamenWerken aan ICT. Keuzen voor instellingsbrede ICT&Onderwijs-projecten'. De doorbraak, die dit stuk binnen de Erasmus Universiteit teweegbracht, had niet alleen te maken met de voorgestelde activiteiten op zich. Bijzonder was dat de 'Stuurgroep ICT in het Onderwijs' een universiteitsbrede aanpak voorstelde. Dat was strijdig met de tot dan toe bestaande traditie van facultaire autonomie. Niet iedereen was er blij mee.

De facultaire autonomie is voor de faculteiten de hoeksteen van de primaire productieprocessen. De gedachte aan centraal georganiseerde, voorgeschreven ICT-omgevingen was voor veel universiteitswerkers een schrikbeeld. Een dergelijke aanpak kon alleen maar betekenen dat bestaande, goedwerkende oplossingen zouden sneuvelen. Oplossingen die vaak zelf waren gemaakt, en niet ingekocht. Overgaan op centraal ingekochte programmatuur suggereerde dat facultaire ontwikkelteams afscheid zouden moeten nemen van het gevoel dat men rechtstreeks invloed had op de kwaliteit van de eigen wetenschappelijke producten. De producten waarop men door vakgenoten wordt afgerekend.

De klassieke universiteitsbibliotheek lijkt op verdwijnen te staan, maar komt in werkelijkheid op een hoger niveau terug, onder een andere naam

hun onderwijs zelf willen, kunnen en mogen vormgeven zal er een grote verscheidenheid aan lesmateriaal blijven bestaan, dat door docenten zelf is vervaardigd, maar dat zich niet leent voor een commerciële uitwerking op economisch levensvatbare schaal.

Als voorbeeld kan men hier de humaniora noemen. Binnen de geesteswetenschappen is het produceren van goede leerboeken en goede educatieve websites een vorm van liefdewerk. Maar juist omdat de marktverhoudingen in deze en verwante sectoren zo liggen, ontstaan er kansen voor een intern aanbod. De universiteit kan docenten helpen bij

Nu, in 2003, is te zien dat deze aanvankelijke scepsis in rap tempo is ontdooid. Dit heeft zeker te maken met de destijds gekozen stap-voor-stap benadering en het werken met afzonderlijke, over de gehele organisatie verspreide projecten. Met als richtinggevende gedachte: creëer lokale successen. Maak producten die van de docent weinig vragen, maar die veel toevoegen. Producten waar de docent werkelijk iets aan heeft, en waarover hij of zij met collega's zal praten. En dat alles tegen de achtergrond van een expliciete erkenning van de facultaire autonomie. Stel vervolgens wel één digitale leeromgeving voor, maar laat die

omgeving zichzelf verkopen, door geïnteresseerde docenten de gelegenheid te geven tot experimenteren. In september 2001 werd het programma Blackboard universiteitsbreed in gebruik genomen. De gebruikscijfers laten zien dat aanwezigheid van deze leeromgeving binnen twee jaar gemeengoed is geworden (zie kader: cijfers Blackboardgebruik). Ook de overige voorstellen uit 2001 hebben geleid tot progressie: de faculteiten gebruiken de extra budgetten voor onderwijsvernieuwing effectief bij het maken van lesprogramma's. Het aanleggen van digitale werkplekken in de diverse universiteitsgebouwen vordert. De nieuwe universiteitswebsite, die volwaardig afstandsonderwijs mogelijk zal maken, is in volle ontwikkeling. Het *Onderwijskundig Expertise Centrum Rotterdam* (OECR) – een onderdeel van de EUR – heeft tot taak gekregen de SamenWerken aan ICT-projecten van adviezen te voorzien, onderwijstechnologische diensten te leveren en toe te zien op de voortgang van het vernieuwingsproces. Het centrum vormt zo een belangrijke bindende factor.

EURLib-projecten

De universiteitsbibliotheek heeft binnen dit geheel van verspreide initiatieven een belangrijke plaats weten te veroveren. De bibliotheek fungeerde al jaren als spin in het web van de digitale wetenschappelijke informatievoorziening. Voor de periode 2001-2005 wordt een doorgroei voorzien in de richting van een volwaardige digitale bibliotheek. De EURLib-projecten die deze ontwikkeling moeten ondersteunen, hebben een budget van 1,2 miljoen euro te besteden. Deze middelen worden ingezet voor de deelprojecten 'informatievaardigheden binnen Blackboard', 'elektronische leermiddelen', 'information portals' en 'elektronisch publiceren voor studenten'. Over elk van deze deelprojecten hier een opmerking.

Het project '*Onderwijsmodule Informatievaardigheden in Blackboard*' heeft als doel om aan alle EUR-opleidingen een afzonderlijke, gespecialiseerde cursus aan te bieden, gericht op het effectief gebruik van de digitale informatiebronnen die binnen de bewuste opleiding een rol spelen. Gespecialiseerde bronnenkennis is binnen deze cursussen een belangrijk aandachtspunt. Veel studenten denken dat ze via de algemene zoekmachines wel aan voldoende informatie kunnen komen. De cursussen informatievaardigheden leren de studenten de voordelen van het kwaliteitszoeken te zien.

Een tweede leerdoel is persoonlijk informatiebeheer. Hier wordt de student de mogelijkheid gegeven efficiencywinst te boeken. De cursussen worden in nauw contact met de betreffende docenten ontwikkeld. De docent wordt ook geacht de cursus een herkenbare plaats te geven in het curriculum, en er studiepunten aan te willen toekennen. De docent is daar alleen toe geneigd als hij maatwerk aangeboden krijgt: een cursus die beschikbaar is precies op het moment dat de student gaat ervaren dat hij informatie, waarvan de docent zegt dat die nodig is, niet kan vinden. Op dat moment ontstaat een serieuze vraag. Op dat moment ook moet de speciaal op die situatie afgestemde cursus in beeld komen.

De ervaring is inmiddels dat deze aanpak werkt. De ervaring is ook dat het maken van zulke cursussen uiterst tijdrovend is, en dat de vakreferenten van de bibliotheek – die de cursussen maken – constateren dat ander werk eronder lijdt. Een *Learning Content Management System* (LCMS) moet docenten op afzienbare termijn in staat stellen op eenvoudige wijze zelf hun cursus samen te stellen uit beschikbare onderdelen. De bibliotheek krijgt dan de enerzijds de taak om inhoudelijke adviezen te geven, anderzijds de in gebruik zijnde cursussen up-to-date te houden.* Bij het project '*Elektronische leermiddelen*' wordt in nauw overleg met docenten en onderwijsinstututen extern vervaardigd digitaal leermateriaal geselecteerd en zo mogelijk aangeschaft. De achterliggende gedachte is dat sommige docenten vanwege deze extra mogelijkheden meer tijd zullen steken in het digitaliseren van hun onderwijs. Ook hier geldt het devies: het experimenteren door voorlopers leidt op den duur tot massaal vertrouwd raken met nieuwe technologie. De stimuleringsubsidies – want dat zijn het eigenlijk – worden daarom zo breed mogelijk uitgezet.

Een tweede aspect van dit project betreft het ontsluiten en beschikbaar stellen van digitale leermiddelen binnen de webomgeving van de EUR. Dan gaat het zowel om

Cijfers Blackboardgebruik EUR

Bb startte in september 2001: 326 cursussen; per dag 300 studenten ingelogd

Gegevens 2003 (t/m augustus):

- 1978 cursussen beschikbaar (zal per september tot >2000 stijgen)
 - per dag 4000 inlogsessies
 - per dag 43.650 bezochte pagina's
 - verhouding inloggen op de campus / thuis inloggen = 50/50
 - studentenpopulatie EUR: ca. 17.000
- (Bron: Blackboardcoördinator EUR)

aangeschafte leermiddelen als om eigen producten. Op termijn zal een LCMS ook hier een rol kunnen spelen bij het beheersbaar maken van de te verwachten groei aan digitale informatiestromen. De universiteitsbibliotheek ziet inzake de elektronische leermiddelen een positie naderbij komen als ontwikkellab voor metadata en versiebeleid.

Het project *Information Portals* is gewijd aan het ontwikkelen van digitale bibliotheken per discipline. Deze zijn voornamelijk gericht op gebruik door studenten. De ervaring is dat studenten het prettig vinden om gebruik te maken van een gestructureerde informatieomgeving die specifiek gericht is op de eisen van hun opleiding. Ook hier spelen kwaliteitszoeken en efficiencywinst een rol. Inmiddels zijn twee van dergelijke portals beschikbaar, voor de Faculteit Economie en Bedrijfskunde, en voor de opleiding Psychologie. De voordelen van deze gedistribue-

eerde aanpak zijn nu al te zien. De opleiding Psychologie aan de EUR werkt vanuit het concept 'Probleem Gestuurd Onderwijs', waarbij studenten in groepen door de stof gaan. De volgorde en de intensiteit van de te behandelen

Objects) rechten toe te wijzen wat betreft gebruiksmogelijkheden. Ook aan individuen kunnen rollen worden toegerekend inzake welk materiaal zij onder welke voorwaarden mogen zien, of zelfs downloaden. Dit opent de mogelijk-

De relatieve no way out-positie van studenten en docenten is een belangrijke way out voor de universiteitsbibliotheek

onderwerpen hangen af van de dynamiek in de groep. De ervaring is dat binnen een cyclus van twee jaar toch alle relevante stof aan de orde is geweest. Het begrip 'digitale bibliotheek' heeft voor een opleiding die vanuit PGO-principes werkt een andere betekenis dan voor opleidingen die dat niet doen. Beide bibliotheekportals worden inmiddels druk gebruikt.

Het *elektronisch publiceren* wordt ook voor studenten steeds belangrijker. Het vierde EURLib-deelproject is dan ook aan dit onderdeel gewijd. De te creëren publicatieomgeving zal onder andere de vorm hebben van een elektronisch tijdschrift, inclusief intern redactioneel proces. Ook scripties zullen binnen deze omgeving een plaats kunnen krijgen. Het eerder genoemde Erasmus Electronic Publishing Initiative levert de technische infrastructuur.

LCMS-experiment

Het beheersbaar maken van de digitale informatiestromen heeft binnen de EUR een extra impuls gekregen door het opzetten van een experiment met het Learning Content Management Systeem *Hive*. Dit programma gedraagt zich, in de kwaliteit van een zogenaamd 'Building Block', als een extra faciliteit binnen Blackboard. Docenten kunnen zo vanuit Blackboard hun leermateriaal beheren en ook updaten. Verder is er een koppeling aanwezig met auteurssoftware (in dit geval het programma *Lectora*) dat het docenten mogelijk maakt eenvoudige interactieve programmatuur te maken, en ook content. De gehanteerde educatieve standaarden zorgen ervoor dat de drie systemen communiceren.

Van belang is ook dat het LCMS de capaciteit heeft om aan alle in het systeem opgenomen documenten (*Learning*

heid om met uitgevers zeer genuanceerde contracten af te sluiten, die oplossingen betaalbaar kunnen maken die dat nu niet zijn.

De educatieve standaarden, die de communicatie rondom het LCMS mogelijk maken, geven ook de mogelijkheid om leermateriaal uit te wisselen met andere organisaties. Ervaring opdoen is hier extra van belang. Te verwachten is dat uitwisseling van leermateriaal met andere onderwijsinstellingen een hoge vlucht gaat nemen, bijvoorbeeld in het kader van samenwerking met masteropleidingen in het buitenland. Maar ook het importeren vanuit andere dan onderwijsinstellingen heeft de aandacht. Zo zal er bij wijze van proef voor onderwijs geschikte content worden geïmporteerd vanuit de voorraden van een aantal educatieve uitgevers, respectievelijk de Koninklijke Bibliotheek.

Het LCMS-experiment zal op deze manier op tal van terreinen informatie opleveren. Er moet echter eerst een eigen technische infrastructuur worden gemaakt. Hoe zal die uiteindelijk kunnen worden geïntegreerd binnen de bestaande systemen? Een technische maar ook administratief-organisatorische kwestie. Er zal onderwijskundige ervaring worden opgedaan met de combinatie LCMS-Leeromgeving-Auteurssoftware. Wat zal de respons zijn van de deelnemende docenten? Tenslotte zal er ervaring worden opgedaan met het binnen het onderwijs aanbieden van door derde partijen geproduceerde educatieve content. Onderwijskundige aspecten spelen hier een rol, maar ook technische, juridische en organisatorische.

Perspectieven voor de UB

De UB-EUR zit inmiddels – dat zal duidelijk zijn – tot over de oren in de wereld van ICT & Onderwijs. Het College van Bestuur heeft dat zo gewild, en de universiteitsbibliotheek zelf ook. Dan moet je je wel een paar vragen durven stellen: wat zijn de perspectieven op wat langere termijn? Waar is de winst te verwachten? En in welke hoek zitten de bedreigingen?

Uitgangspunt is in ieder geval dat de Rotterdamse UB zich niet meer alleen concentreert op het leveren van documentaire informatie. Onder meer via de EURLib-projecten ontwikkelt de bibliotheek zich ook tot een kenniscentrum voor e-learning. Zonder de pretentie te hebben op dit vlak de enige binnen-universitaire kennisbron te zijn. Dat zou onzinnig zijn.

Maar de UB treedt langzamerhand wel buiten de traditionele bibliotheekkaders. En dat gaat min of meer vanzelf. Digitale documentaire informatie leveren aan studenten en docenten ('digitale bibliotheek') impliceert dat ook de elektronische omgeving waarbinnen dat gebeurt tot het werk-

terrein van de bibliotheek wordt. Die elektronische omgeving is enerzijds de website van de UB, anderzijds de elektronische leeromgeving van de universiteit.

De bibliotheek wordt zo niet meer alleen een aanbieder van *resources*, maar ook onderwijsinstituut waar het de algemene *information literacy* betreft. Als de UB wil dat haar elektronische bronnen goed gebruikt worden, zal dat wel moeten. De digitale cursussen inzake *information literacy* hebben echter alleen zin, als ze volledig geïntegreerd worden aangeboden binnen de opleidingen waarvoor ze zijn geschreven. Dat betekent intensieve contacten met docenten, opleidingen en faculteiten – en het maken van een werkverdeling.

Zo raakt de UB aan het terrein van de digitale didactiek, en daarmee aan het terrein van de universitaire onderwijsvernieuwing als geheel. De taak om digitale leermiddelen aan te schaffen en te beheren versterkt deze oriëntatie. De taak om medeverantwoordelijk te zijn voor de invoering van een Learning Content Management System ook. De samenwerking met het Onderwijskundig Expertise Centrum zal daarom nog aan belang winnen. De samenwerking met de Blackboardcoördinator van de universiteit, de beleidsmedewerkers van het CvB, de afdeling Juridische Zaken van de universiteit en de ICT-afdeling van de universiteit ook.

Convergentie

Wel een typisch Nederlandse situatie. De digitale onderwijsrevolutie is in volle gang, maar volgens het model 'laat duizend bloemen bloeien'. Zoals bekend is dat geen model, maar – als het goed is – een fase. Als deze fase niet op tijd wordt afgesloten, zit daar de grootste bedreiging voor de kansen die de universiteitsbibliotheek op dit moment ziet. Er zal op de een of andere manier convergentie moeten plaatsvinden, een nadere afstemming tussen alle partners die het binnen-universitaire proces van digitale onderwijsvernieuwing vormgeven. Een duidelijke werkverdeling en fasering op basis van een gedeeld onderwijskundig concept zou te prefereren zijn. De realiteit is dat dat concept 'werkende weg' wordt ontwikkeld. Dat kan ook niet anders. E-learning is nog geen stabiel verschijnsel.

De Britse Sheffield Hallam University heeft al in 1996 laten zien dat je vergaande consequenties kunt trekken uit

ontwikkelingen die zeker vergelijkbaar zijn met die binnen de Erasmus Universiteit de afgelopen jaren. In Sheffield is men destijds tot de conclusie gekomen dat de traditionele organisatorische indeling binnen de universiteit in het licht van de digitale revolutie aan zin begon te verliezen. Deze erkenning heeft ertoe geleid dat op dit moment zowel studenten als docenten alle digitale diensten die zij voor hun werk, c.q. opleiding nodig hebben, geïntegreerd krijgen aangeboden.

Studenten raadplegen digitale documentatie, volgen hun digitale cursussen, winnen studieadviezen in, leggen contacten met docenten, leren om digitale producten te maken, experimenteren met IT-technieken. Allemaal via hun *Student Intranet Learning Center*. Docenten communiceren via deze weg met hun studenten, maar het digitale aanbod dat zij op hun beeldscherm hebben is op hun specifieke behoeften afgestemd. Het heeft bijvoorbeeld een hotline naar specialisten inzake ICT & Onderwijs. De boodschap van Sheffield Hallam is: laten we de pakketten en vorm waarin we universitaire informatie aanbieden volstrekt afstemmen op de behoefte van de gebruiker. En laten we de universitaire organisatie zo aanpassen dat het combineren van de informatiestromen soepel verloopt. Uit welke gebouwen de aan te bieden diensten komen is niet van belang.

Dialectisch proces

De ervaring in Sheffield heeft geleerd, dat een universiteitsbibliotheek die bij het opzetten van dergelijke geïntegreerde informatiepakketten en bij het opzetten van de infrastructuur die daarbij hoort initiatieven neemt, een van de kernen blijft van wat men daar 'Learning Center' noemt – een all-round dienstencentrum voor het universitair onderwijs. Niet alleen digitaal, maar ook als gebouw waar gestudeerd wordt en men elkaar ontmoet. Weer zo'n dialectisch proces zou je haast zeggen – met een knipoog naar de jaren zeventig: de klassieke universiteitsbibliotheek lijkt op verdwijnen te staan, maar komt in werkelijkheid op een hoger niveau terug, onder een andere naam. Hoe ver we het in Rotterdam op dit punt zullen brengen is nog niet helemaal duidelijk. Ook de naam 'Erasmus Learning Center' ligt nog niet vast.

* Drenthe, Gusta en Janneke van Zelst. Gebruikers en hun bibliotheek. Over de waarde van een gebruikersonderzoek. In: *Informatie Professional* nr. 5, 2003

Drs J.A.G. Jüngen is projectleider digitale bibliotheek / EURLib, Universiteitsbibliotheek Erasmus Universiteit Rotterdam. Daarnaast is hij stafmedewerker innovatieve projecten HKC, Koninklijke Bibliotheek.

URL's

Onderwijskundig Expertise Centrum Rotterdam (OECR):
www.oecr.nl

Sheffield Hallam University: www.shu.ac.uk

SHU Student Intranet Learning Center: students.shu.ac.uk/lc